

A close-up portrait of two elderly men, Petr Havel and Václav Větvíčka, sitting in a vineyard. They are both looking towards the camera with slight smiles. The background is filled with lush green grape leaves. The man on the left has white hair and a beard, and is wearing a grey t-shirt. The man on the right has a grey beard and is wearing a dark, patterned jacket.

Petr Havel /
Václav Větvíčka
**Nejkrásnější země
nám leží
pod nohama**

Nejkrásnější země nám leží pod nohama

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

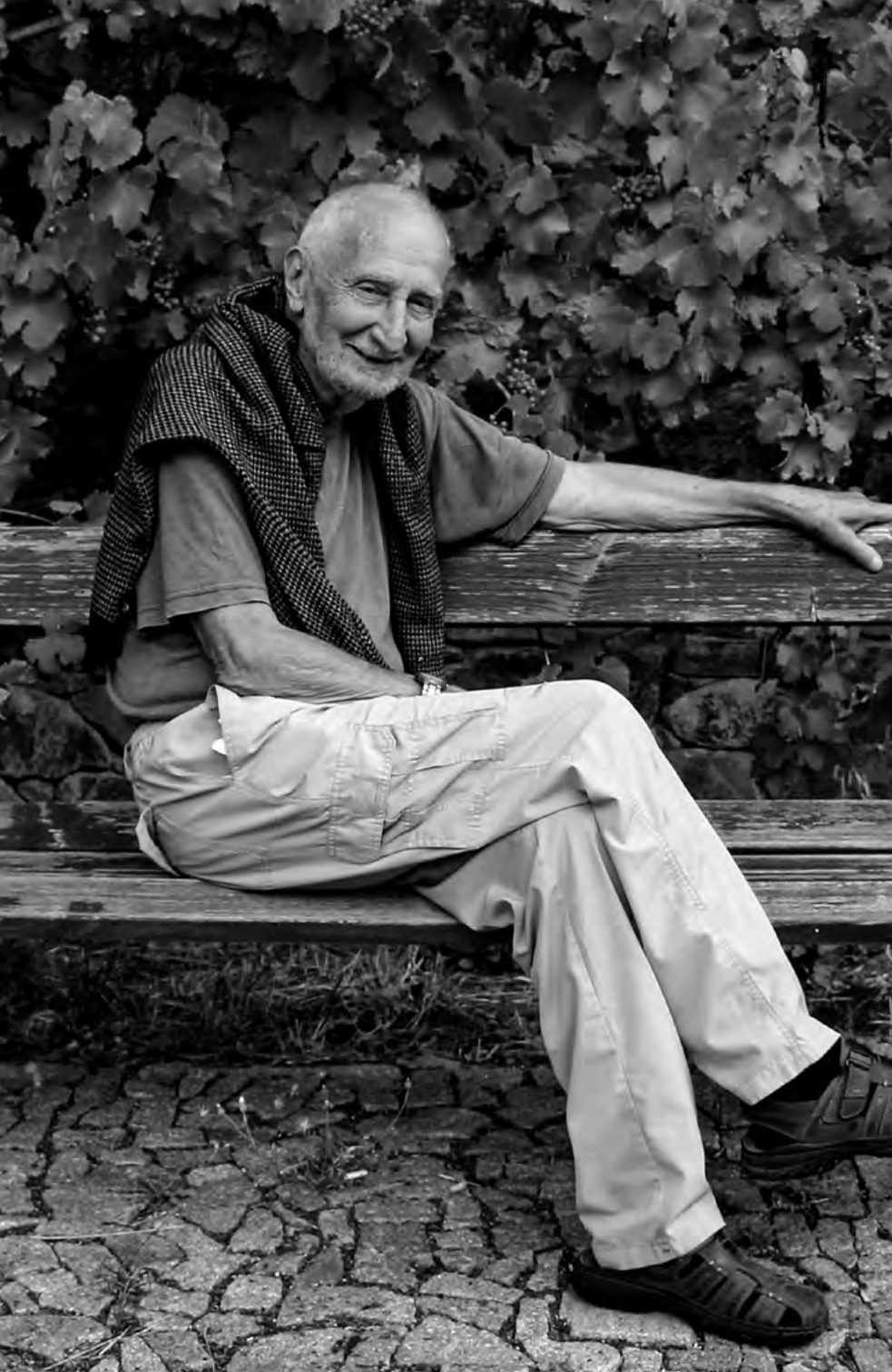
Václav Větvička / Petr Havel
Nejkrásnější země nám leží pod nohama – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Petr Havel / Václav Větvíčka

**NEJKRÁSNEJŠÍ ZEMĚ
NÁM LEŽÍ POD NOHAMA**

A black and white photograph of a stone wall with grapevines, a wooden bench, and a spherical lamp post. The text is overlaid on the image.

Petr Havel /
Václav Větvička
**Nejkrásnější země
nám leží
pod nohama**

Vyšehrad

© Petr Havel, Václav Větvíčka, 2024
Cover Photo © Nina Havlová, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-7601-916-4
ISBN e-knihy 978-80-7601-919-5 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-7601-895-2 (1. zveřejnění, 2024) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7601-896-9 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ÚVODEM

Jméno Václava Větvíčky si lidé v naší zemi spojují především s rozhlasovými a televizními pořady, vyprávěním o květinách a stromech, které nejen u nás rostou, s jejich určováním, poradenstvím, a obecně s osvětou o přírodě v nejširším slova smyslu. Ne každý ale ví, že Václav Větvíčka je také sportovec, vodák, lyžařský instruktor, ornitolog, fotograf, amatérský kreslíř, zahradní architekt či nepatetický ochránce přírody, a je tedy v nejlepší slova smyslu mnohem košatějším „stromem“, než by se mohlo podle jeho příjmení zdát (nezaměňovat s profesorem Václavem Větvíčkou, který léta působil na universitě v Louisville v USA a vrátil se nedávno domů, do Prahy). Biolog Václav Větvíčka, ač od „zeleného“ řemesla, má ale také rád vláčky. Mašinky všech druhů (jak říká, „od lokálek po Oranžovej expres“), nádraží a nádražička, včetně těch s dřevěným přednostou. Už v mládí polehával na vysoké mezi nad vršovickým seřazovacím nádražím a sledoval, jak se sestavují vlaky. Také proto snad v žádném svém, asi zřejmě nejznámějším rozhlasovém pořadu, Dobrém jitru, zmínku o mašinkách nevynechal. I v Botanické zahradě Univerzity Karlovy absolvoval podle svých slov každoročně ranžírunk – rozřazování. Dokonce vlastně dvakrát do roka – to když se po Ledových mužích a po svatém Václavu stěhovaly subtropické rostliny ze skleníků a do skleníků. Nejen proto přirovnává Václav Větvíčka svůj profesní život ke kolejišti, a osoby a osobnosti, které

ovlivnily jeho život, nazývá „výhybkáři“, tedy těmi, kdo mu „stavěli cestu“.

Mnohé z cest ale také Václav Větvička postavil sám. Přesněji řečeno, především okolí těchto cest v podobě zeleně všeho druhu, zakomponované do prostoru se znalostí souvislostí a na základě vlastních zkušeností, i těch řemeslných. Přestože totiž občas působil ve vedoucích pozicích, sám nejenže přikládal ruku k dílu, ale do řady projektů investoval také vlastní finanční prostředky a samozřejmě svůj volný čas. I když se jeho portrét objevil i na poštovní známce, ne vždy byly jeho snahy a aktivity úspěšné. Během aktivního života se musel naučit přijímat i porážky a neúspěchy. Mezi ty nezaviněné patří především likvidace 40letého úsilí o obnovu zámku a parku ve Štiříně, zapsané kulturní památky, na níž spolupracoval s Václavem Hrubým od roku 1985/1986, nebo popřevratová restituace areálu takzvané Stivínky, někdejšího zahradnictví rodiny Stivínovy v Černolicích. Ta byla ohrožena v minulosti, kdy ji v roce 1954 poprvé zachránila někdejší ČSAV, Botanický ústav. Václav Větvička ji jako vedoucí Pokusné a aklimatizační zahrady po roce 1976 znovu zachránil před rozprodejem a zvelebil. Dnešní stav a vzhled místa je ale tristní, čtyřicetileté úsilí o ochranu této unikátní zahrady bylo během 20 dalších let uvedeno vniveč a zahrada zarůstá plevelnými dřevinami. Třetí výraznou prohrou je pak propad publikace Botanický slovník, na kterém Větvička se dvěma spolupracovníky pracoval 10 let, ale jehož náklad zůstává dodnes neprodejný ve skladu.

Množství botanických a mediálních aktivit svedlo Václava Větvičku dohromady s celou řadou významných představitelů našeho kulturního a společenského života, z nichž některé také v publikaci zmiňujeme, včetně zážitků a příběhů s nimi. A samozřejmě také množství zážitků spojených s poznáváním přírody. Vzhledem k tomu, že toho Václav Větvička hodně pamatuje a je také velmi dobrým vypravěčem, mohou se čtenáři této publikace alespoň s některými příběhy ve stručnosti seznámit.

Přestože Václava Větvičku většina jeho známých oslovuje „profesore“ nebo „doktore“, nezískal nikdy žádný akademický titul; označení promováný biolog je jen „kvalifikační stupeň“. Nejlépe to vystihl Karel Šíp v pořadu Všechnopárty, když po upozornění oslovoval Větvičku „napřímo“ Vašku. Ostatně: Tituly, na nichž si mnozí v minulosti i v současnosti zakládají, nejsou a nemusí být automaticky zárukou nadstandardních znalostí, ať již jde o jakoukoli oblast. Václav Větvička své znalosti a činnosti jistě tímto způsobem obhajovat nemusí.

Petr Havel

Václav Větvička na poštovní známce

Kolejiště mého života

Hned první otázka je „na tělo“: Jak se na svět dostal Větvíčka s velkým V?

Inu standardní, biologickou cestou. Když se tak dělo, neměl dotyčný o světě žádnou povědomost. Byl čtvrtek, v podvečer 13. ledna 1938, a v té chvíli se svět zdál být ještě v pořádku. Do Mnichova zbývalo tři čtvrti roku, a před Václavem Větvíčkou bylo natažených ještě nejméně 80 let. Ne tak před jeho otcem Bedřichem, který svým způsobem doplatil na 15. březen 1939. Byl v té chvíli ředitelem městského úřadu v Mnichově Hradišti, musel „odevzdat klíče od města“ Němcům; sebral se a běžel přes pole do Loukova, do Bažantnice, kde žili členové jeho širší rodiny. Počasí nebylo zrovna jarní a příznivé, cestou nastydl, dostal zápal plic, k němuž se ještě přidala infekční apendicitiva, a při neexistenci antibiotik svému stavu záhy podlehl. Zemřel 5. dubna 1939, pohřeb měl symbolicky na Velký Pátek, 7. dubna 1939. Tím se svým způsobem zachránil před koncentračním táborem: Jeho bratr Václav zahynul v Osvětimi 1942, jeho švagr (a poručník malého Václava) František Žofka přežil jen zázrakem šest let Buchenwaldu. I Bedřich byl v hledáčku nacistů.

Nejútlejší dětství jste prožil v Mnichově Hradišti?

Ano, dokonce celé čtyři roky. Naši tam měli nevelký rodinný domek, zato s velkou kuchyní a se zahrádkou. V té kuchyni kolem velkého kachlového sporáku jsem měl

natažené koleje a pouštěl si vláčky na klíček se slovy: „Dej sem kuře, ono bude přednostou.“ Možná už tehdy se mi v duši usadil obdiv k vlakům i vláčkům. Když jsem se v jiném čase dočetl o tom, že malého Františka Nepila choval na kolenou Karel Čapek, tak jsem si vzpomněl, že malého Vašíka Větvíčku pochoval na kolenou Miloslav Disman, zakladatel proslulých rozhlasových Dismančat (Dismanův rozhlasový dětský soubor – DRDS, jehož členové vystupovali v dětských rolích v rozhlasových hrách). Dismanovi byli totiž naši hradišští sousedé a do jejich zahrady jsem si chodil hrát.

Žijete dlouhá léta v Modřanech. Jak jste se dostal z Mnichova Hradiště do Modřan?

Vlakem a autobusem. Jak už to tak chodí, že maléry nebývají osamocené, záhy mi v Hradišti umřela ještě babička a my jsme se s maminkou ocitli sami. Mám kdesi v sobě zasutou vzpomínku, jak babičku ukládali do rakve, a protože nemohla být pohřbena do čerstvého hrobu, musela do prozatímního – a proto byla zaletována do pocínované rakve. A to, jak ji jako do konzervy pohřebáci zaletovávali, vidím dodnes – a to mi byly čtyři roky.

Maminka měla v Praze dvě sestry a chtěla jim být blízko, takže si našla byt těsně za pražskou periferií, v Modřanech. A já, kromě toho, že jsem 1. září 1944 začal v Modřanech chodit do obecné školy, jsem si také chodil „hrát“ do nedalekého zahradnictví, kde jsem se naučil, jak se ošetřují kytky. Například, jak se má zalévat, což se dneska snad neučí ani na středních školách nebo zahradnických učilištích. Dnešní mladí absolventi se domnívají, že když drží v ruce hadici, že jsou na hasičském cvičení, kde je třeba oheň utlouct. Já jsem se tady v Modřanech od zahradníků naučil všechno, ale že bych sám chtěl být zahradníkem, to mě ani ve snu nenapadlo.

Opravdu ve vás nerašila žádná touha po zahradničení?

Myslíte podle přísloví „Jaroš chtěl být zahradníkem a byl?“ Ne, neměl jsem nějakou takovou tužbu. Byl jsem vnímavý

ke světu, ale neměl jsem žádné předsevzetí, jen se mi líbilo hrabat se v zemi. Pudově, jako selský atavismus z předchozích generací. Ale Modřany, to byla tehdy velká vesnice (pardon, městys!), kolem které tekla řeka, a mně se také líbilo vše, co s tou řekou souviselo, což se potom odrazilo v tom, že jsem řeky sjížděl, a že jsem si chodil hrát s klukama na staré přístavní můstky, a dodnes cítím, jak voněly impregnační proti hnilobě. Chodil jsem si taky hrát do statku rodičů mého spolužáka Lojzy, měli koně, krávy a králíky a velkou stodolu, kde se dalo blbnout a skákat na slámě. Však byl také v Mladé frontě Dnes Gen o mně nazván „Botanik s duší sedláka“. Bral jsem život den za dnem, jak přicházely – a to mi vydrželo. Cíleně a záměrně jsem se snad vloudil jen do rádia.

A co zájmy? Co vás ještě bavilo?

U Modřan bylo malé letištětko, Točná. A já jsem propadl letadélkům, později jsem je i stavěl. Vedle toho jsem měl rád divadlo, i loutkové divadlo, nějaké loutky jsem dokonce i měl, maňásky jsem měl, a když jsme byli na horách, hrál jsem spolužákům ze školy třeba Hurvínka se Spejblem. A na gymplu, na jedenáctiletce, jsem vymyslel a zdramatizoval pro loutkové maňáskové divadlo Tylovu Tvrdohlavou ženu. Skončilo to ale jen několika zkouškami, protože jsme byli velice liknaví, a pak jsme odmaturovali a každý jsme už byli někde jinde. Ale vím, že jsem k tomu představení udělal kulisy, ze sádry jsem vymodeloval skály a pak jsem na ně nakaširoval z novinového papíru krajinu, potom jsem ji vybarvil a dalo se to používat.

To už jsme ale na konci gymnázia, kdy se člověk dost často rozhoduje o budoucím životě, a tehdy ve vás už asi nějaká představa o tom, co dál, snad už zrála?

Ale kde! Zas bych přidal přísloví: „Vším, čím jsem byl, tím vším jsem byl rád.“ Jenže to není přísloví... Nic ve mně nezrálo, jediné, co z toho vyplynulo, bylo, že jsem uvažoval

o tom, že půjdu po maturitě na loutkařskou fakultu DAMU. Na to maminka pravila, že to je život po večerech, a i když je to pro děti, že mi to financovat nebude. A tím to skončilo. Celá má divadelní a loutkoherecká kariéra tím skončila.

Maminka řekla: Musíš jít tam a tam?

Ne, nic takového neřekla, jen to divadlo vetovala.

Takže maminka měla na váš život velký vliv?

Vzhledem k tomu, že jsem byl dítě válečné a podvyživené, vymyslela pro mě maminka v dětství pobyt v Krkonoších v ozdravovně, chodil jsem pak v Peci pod Sněžkou do druhé třídy, a to ve mně vytvořilo kladný vztah k horám a zejména velký respekt k nim, aniž jsem si to jako dítě uvědomoval. Jednou, začátkem června 1946, bylo krásné slunečné počasí, jsme si s klukama ze školy v Peci řekli, že půjdeme nahoru na Leischnerky, dnes se jim říká Růžohorky, což byla bouda na Růžové hoře nad Pecí. Došli jsme tam nahoru, plazili jsme se do kopce, žádná lanovka ani nic takového nebylo, a najednou jsme viděli sluncem osvětlený kužel Sněžky, a to bylo něco úžasného, tak jsme si řekli, že když je tak hezky, tak dojdeme až tam. Měli jsme krátké kalhoty, trička, tak jsme vyrazili, a když jsme byli asi v polovině, tak jsme se dostali do zóny, kde foukal neskutečně ostrý vítr. My už jsme se ani neudrželi na nohách, takže jsme lezli po břiše, a když jsme byli kousek pod vrcholem, tak jsem ztratil vědomí. Kluci mě vyděšení dotáhli na Českou boudu, kde mě chatařka zřejmě posadila na pec (to si nepamatuji), kde jsem roztál a probudil se, a viděl jsem, jak mí spolužáci seděli na malých stoličkách na zemi a čekali, až se proberu, a kdybych se neprobral, tak jak to zdůvodní. Mně tahle zkušenost stačila na celý život a naučila mě respektu k horám, což vedlo k tomu, že jsem si udělal instruktorský kurs a jezdil jsem na hory až do vojny jako lyžařský cvičitel.